

Vurderingsveiledning

2011

Samisk som førstespråk Vg3

SFS1007 Nordsamisk, SFS1015 Sørsamisk, SFS1023 Lulesamisk

Vurderingsveiledning til sentralt gitt skriftlig eksamen 2011

Denne vurderingsveiledningen gir informasjon om sentralt gitt eksamen og hvordan denne skal vurderes. Vurderingsveiledningen skal være kjent for elever, lærere og foresatte i god tid før eksamen. Sensorene skal bruke vurderingsveiledningen som en felles referanseramme i sitt arbeid.

Vurderingsveiledningen består av en generell del (del 1), som gjelder for eksamen i alle fag, og en fagspesifikk del (del 2).

Del 1

Organisering av sentralt gitt skriftlig eksamen

Sentralt gitt skriftlig eksamen varer i 5 timer. Så langt det er mulig, bør sentralt gitt eksamen være [IKT-basert](#).

Sentralt gitt skriftlig eksamen kan organiseres med eller uten forberedelsesdag. Om det er forberedelsesdag til eksamen i et fag, går fram av del 2 i vurderingsveiledningen.

På forberedelsesdagen er alle hjelpemidler tillatt, inkludert bruk av Internett. Forberedelsesdagen er obligatorisk skoledag. I forberedelsestiden kan eleven samarbeide, hente informasjon og få veiledning.

Hjelpemidler til sentralt gitt eksamen

Sentralt gitt eksamen kan følge to ulike modeller. Hvilke hjelpemidler som er tillatt, avhenger av hvilken av de to modellene som er valgt.

- Modell 1 – Eksamen
Alle hjelpemidler er tillatt, bortsett fra Internett og andre verktøy som kan brukes til kommunikasjon. For norsk, samisk, finsk som andrespråk og fremmedspråkene er heller ikke oversettelsesprogrammer tillatt.
- Modell 2 – Todelt eksamen
Del 1 – Skrivesaker, passer, linjal med centimetermål og vinkelmåler er tillatt.
Del 2 – Alle hjelpemidler er tillatt, bortsett fra Internett og andre verktøy som kan brukes til kommunikasjon.

Den fagspesifikke delen av vurderingsveiledningen gir informasjon om hvilken modell som benyttes i det enkelte fag.

Gjennom opplæringen i det enkelte fag skal elevene ha blitt veiledet i å vurdere hvilke hjelpemidler de vil ha nytte av i arbeidet med å løse ulike typer oppgaver. Det er eleven selv, gjerne i samråd med læreren, som finner fram til hvilke hjelpemidler som er formålstjenlige.

Bruk av kilder

Dersom det er aktuelt for eleven å bruke kilder i besvarelsen, må disse oppgis på en etterrettelig måte. Det finnes ulike måter å oppgi kilder på. Det er viktig at kilder som blir brukt til eksamen, oppgis på en slik måte at leseren kan finne fram til dem.

Eleven skal oppgi forfatter og fullstendig tittel på så vel lærebøker som annen litteratur. Dersom eleven bruker utskrift eller sitat fra nettsider, skal han/hun oppgi nøyaktig nettadresse og nedlastingsdato.

Dersom sensor mistenker at en besvarelse inneholder kopiert materiale uten kildehenvisning, kan besvarelsen sendes til plagiatkontroll.

Vurdering av eksamensbesvarelser

Læreplanene og forskrift til opplæringsloven er grunndokumenter for vurderingsarbeidet. Forskrift til opplæringsloven §§ 3-25 og 4-18 slår fast følgende:

Eksamen skal organiserast slik at eleven/deltakaren eller privatisten kan få vist kompetansen sin i faget. Eksamenskarakteren skal fastsetjast på individuelt grunnlag og gi uttrykk for kompetansen til eleven/deltakaren eller privatisten slik den kjem fram på eksamen.

Kompetanse er i denne sammenhengen definert som evnen til å møte en kompleks utfordring eller utføre en kompleks aktivitet eller oppgave.¹ Eksamensoppgavene blir utformet slik at de prøver denne kompetansen. Grunnlaget for å vurdere kompetansen elevene viser i eksamensbesvarelsen, er kompetansemålene i læreplanen for fag.²

De grunnleggende ferdighetene er integrert i kompetansemålene i alle læreplanene for fag. Grunnleggende ferdigheter vil derfor kunne prøves indirekte til sentralt gitt eksamen. Grunnleggende ferdigheter utgjør ikke et selvstendig vurderingsgrunnlag.

Karakterer

Forskrift til opplæringsloven §§ 3-4 og 4-4 har generelle karakterbeskrivelser for grunnopplæringen:

- a) Karakteren 6 uttrykkjer at eleven har framifrå kompetanse i faget.
- b) Karakteren 5 uttrykkjer at eleven har mykje god kompetanse i faget.
- c) Karakteren 4 uttrykkjer at eleven har god kompetanse i faget.
- d) Karakteren 3 uttrykkjer at eleven har nokså god kompetanse i faget.
- e) Karakteren 2 uttrykkjer at eleven har låg kompetanse i faget.
- f) Karakteren 1 uttrykkjer at eleven har svært låg kompetanse i faget.

---

¹ St.meld. nr. 30 (2003–2004) *Kultur for læring*.

² Forskrift til opplæringsloven §§ 3-3 og 4-3.

Kjennetegnene på måloppnåelse i den fagspesifikke delen av vurderingsveiledningene beskriver nærmere hva for eksempel "god kompetanse i faget" vil si for et bestemt fag til skriftlig eksamen

Del 2

Samisk som førstespråk, samisk 1

Samisk Vg3 studieforbereidende utdanningsprogram og påbygging til generell studiekompetanse

Alle elever som har samisk som førstespråk, samisk 1 skal etter Vg3 studieforbereidende utdanningsprogram og påbygging til generell studiekompetanse opp til skriftlig eksamen i samisk som førstespråk, samisk 1

Hjelpemidler til eksamen, ikke forberedelsesdag

Det er ikke forberedelsesdag til eksamenene i norsk hovedmål, norsk sidemål og norsk for elever med samisk som førstespråk. Oppgavesettene har vedlegg med et avgrenset tekstmateriale som eksaminanden får når eksamenen begynner. De fleste oppgavene vil være knyttet til dette tekstmaterialet. Sammensatte tekster kan være en del av tekstmaterialet.

Alle hjelpemidler er tillatt på eksamen, med unntak av Internett og andre verktøy som kan brukes til kommunikasjon. For norsk, samisk, finsk og fremmedspråkene er heller ikke oversettelsesprogrammer tillatt. Se også del 1.

Eksamen er en prøve i tekstkompetanse. Elevene skal lese ulike tekster og selv produsere en eller to tekster på grunnlag av det.

To varianter: én lang tekst, eller både et kortsvar og en lang tekst

Det er to varianter av oppgavesettene:

- a Oppgavesettet har flere oppgaver, som alle krever faglig innhold. Eksaminanden skal velge én av oppgavene.
- b Oppgavesettet har to deler: en obligatorisk kortsvarsdel med faglig innhold. Denne delen har som regel bare én oppgave, men oppgaven kan ha en a og en b del. I langsvardsdelen velger eleven én flere oppgaver. Av disse kan noen være kreative oppgaver som novelle eller kåseri.

Krav til kortsvar

Kortsvaroppgaven ber om en utgreiing om et faglig emne med tilknytning til en vedlagt tekst. Formålet er å vise faglig innsikt og kunnskaper.

Svaret bør ikke være lengre enn ca. 250 ord. Det skal være formet som en sammenhengende tekst, men det blir ikke bedt om svar i en bestemt sjanger. En god eksamensforberedelse er å trene på å skrive korte, presise svar på faglige spørsmål eller problemstillinger.

Ulike kompetansemål kan legges til grunn for kortsvaroppgavene. Oppgavene vil ta hensyn til at svaret skal være kortfattet, og vil derfor være avgrenset. Eksemplene under er ikke utfyllende, men viser hvilken type spørsmål som kan gis:

- påvise noen sjangertrekk og/eller språklige virkemidler i en tekst og hvilken funksjon de har
- forklare argumentasjonen i en kort sakprosa tekst
- peke på særtrekk ved språket i en eller to tekster
- sammenlikne form og/eller innhold i to korte tekster
- vise hvilke virkemidler som blir brukt for å karakterisere for eksempel en litterær person
- vise/forklare grammatiske særtrekk ved samisk språk
- bruke setningsanalyse og fagtermer i beskrivelse av språk
- identifisere variasjoner innenfor de samiske språkene
- oversetting

Krav til lengre tekster

Læreplanen har kompetansemål for både sakprosa og skjønnlitterær skriving. I hovedområdet for skriftlige tekster framheves resonnerende tekster, argumenterende tekster og kreative tekster. I hovedområdet for språk og kultur framheves det at elevene skal kunne beskrive, gjøre rede for, forklare, sammenligne, drøfte og vurdere, og de skal kunne analysere og tolke. Dette ligger til grunn for utformingen av langsvareoppgavene.

Vi vil understreke at elevene må trene på å strukturere og forme teksten sin i samsvar med den sjangeren de har valgt. Når man skriver på pc, er det lett å skrive langt og dermed en risiko for å skrive seg bort. Det er viktigere at teksten svarer på oppgaven enn at den har en bestemt lengde. Derfor bør elevene sette av tid til å gjennomgå det de har skrevet.

Lengden er med andre ord ikke et selvstendig kriterium for vurderingen, men henger sammen med om teksten er gjennomarbeidet og innholdet er relevant. Sensor vurderer både form, språk og innhold i teksten.

I fagtekster skal elevene vise evne til å velge ut det fagstoffet som er relevant i den aktuelle sammenhengen. Ukritisk bruk av fagstoff som ikke er relevant for oppgaven, vil trekke ned.

Kildebruk

En av de grunnleggende ferdigheter i læreplanen er å *kunne bruke digitale verktøy*. Her legges det bl.a. vekt på at det er viktig å utvikle evne til kritisk vurdering og bruk av kilder. Etter 10. årstrinn skal elevene kunne bruke tekster kritisk, drøfte tekster og referere til benyttede kilder:

- bruke tekster hentet fra bibliotek, Internett og massemedier på en kritisk måte, drøfte tekstene og referere til benyttede kilder (10.årstrinn)

Eleven skal oppgi forfatter og fullstendig tittel på så vel lærebøker som annen litteratur. Dersom eleven bruker utskrift eller sitat fra nettsider, skal han/hun oppgi nøyaktig nettadresse og nedlastingsdato. (Les mer om kildebruk i del 1)

Vurdering

Det er den samlede kompetansen eleven viser som ligger til grunn for vurderingen. Det blir gitt én karakter, også når besvarelsen består av både en kort og en lang tekst. Dersom det ved sensuren blir påvist at deler av eller hele besvarelsen er kopi av tekst som andre har produsert, vil den delen bli vurdert til laveste karakter.

Kompetansemål, kjennetegn på måloppnåelse og eksamen

Elevene kan bli prøvd i mål fra hovedområdene *skriftlig kommunikasjon, tradisjonell kunnskap og språket i bruk*. De konkrete eksamensoppgavene prøver et mindre utvalg av kompetansemålene. En konkret besvarelse kan likevel vise bred kompetanse i faget. Oversikten under viser sammenhengen mellom kompetansemål og kjennetegn på måloppnåelse.

<p>Skrivekompetanse:</p> <p>Tekststruktur (fra hovedområdet <i>skriftlig kommunikasjon</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • bruke et bredt spekter av språklige virkemidler i egen skrivning, både i skjønnlitteratur og sakprosa* (Vg 1) • velge passende sjanger, virkemidler og språkbruk ved produksjon av tekst (Vg2) • skrive klart disponerte tekster med tydelig fokus og saklig argumentasjon (Vg3) • skrive fagtekster etter vanlige normer for fagskriving (Vg 3) • skrive kreative tekster i ulike sjangere (Vg 1)
<p>Skrivekompetanse:</p> <p>Språk, formelle ferdigheter (fra hovedområdet <i>skriftlig kommunikasjon</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • beherske rettskrivningsreglene i arbeid med egne tekster (Vg 1) • oversette egenproduserte tekster fra norsk til samisk (Vg 1) • oversette og tilpasse andres tekster fra norsk til samisk (Vg 3)
<p>Innhold (fra hovedområdene <i>skriftlig kommunikasjon, tradisjonell kunnskap og språket i bruk</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • forklare hvordan nye ord og termer i samisk utvikles og om bruk og tilpasning av lånnord (Vg 1) • bruke ord og uttrykk knyttet til tradisjonelt og moderne yrkesliv og foreslå og vurdere nye termer (Vg 1) • forklare grammatiske særtrekk ved samisk språk og sammenligne med andre språk og forklare hvilke konsekvenser dette får i oversettingsarbeid* (Vg1) • identifisere variasjoner innenfor de samiske språkene* (Vg 1) • gjøre rede for samisk samisk språkhistorie (Vg 2) • diskutere hvordan språkets status i samfunnet har påvirket samenes språkkunnskaper, tospråklighet og selvfølelse (Vg 2) • vurdere Samelovens språkregler og Sametingets opprettelse i forhold til språksituasjon og tospråklighet (Vg 2) • drøfte hvordan skole, samfunn og arbeidsliv kan støtte opp om tospråklighet (Vg2) • bruke setningsanalyse og fagtermer i beskrivelse av språk (Vg 2) • sammenligne hovedlinjene i samisk språkhistorie med de nordiske språkenes historie (Vg 3) • vurdere de samiske språkenes stilling i samfunnet og sammenligne med språksituasjonen til andre urfolk (Vg 3) • gjøre rede for forholdet mellom muntlig språkpolitikk og skriftlig språk (Vg 3) • gjøre rede for hvordan fortellinger, ordspråk, diiddat og nárrideapmi brukes i barneoppdragelsen (Vg1) • gjøre rede for ulike eventyrvarianter og eksempler på spor av kulturutvikling i eventyrene (vg1) • gjøre rede for joiketradisjonen og joikens status, verdi og situasjonen før og nå (Vg 2) • sammenligne samisk og norsk sang- og salmetradisjon (Vg 2) • gjøre rede for samisk fortellertradisjon (Vg 3)

<p>Innhold (fra hovedområdet <i>Skriftlig kommunikasjon</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • sammenligne samiske eventyr med andre urfolks eventyr og eventyr fra andre kulturer (Vg 3) • diskutere sider ved samisk språkpolitikk og kulturutvikling (Vg3) • lese og analysere et representativt utvalg av tekster, skjønnlitteratur og sakprosa, knyttet til perioden etter 1995 * (Vg1) • lese og analysere et representativt utvalg av litteratur og tekster, skjønnlitteratur og sakprosa til perioden før 1965 (Vg 2) • lese og analysere et representativt utvalg av litteratur og tekster, skjønnlitteratur og sakprosa, knyttet til perioden 1965- 1995 og diskutere hvordan periodens samfunnsmessige og kulturelle trekk gjenspeiles i tekstene (Vg3)
---	---

Kjennetegn på måloppnåelse til skriftlig eksamen Vg3 studieforbereende og påbygging til generell studiekompetanse

	Karakter 2 Svaret viser at eleven kan	Karakter 3–4 Svaret viser at eleven kan	Karakter 5–6 Svaret viser at eleven kan
Helhet	skrive en tekst som kommuniserer og til en viss grad fungerer som en helhet svare delvis relevant på oppgaven	skrive en tekst som fungerer godt som en helhet svare stort sett relevant på oppgaven	skrive en tekst som fungerer svært godt som en helhet svare utfyllende og relevant på oppgaven
Skrivekompetanse: Tekststruktur (fra hovedområdet <i>skriftlige tekster</i>)	skrive tekster med en viss tematisk sammenheng skrive tekster med synlig struktur i den valgte sjangeren bruke enkelte språklige virkemidler i den valgte sjangeren	skrive tekster med tematisk sammenheng skrive tekster med en stort sett hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren bruke noen språklige virkemidler i den valgte sjangeren	skrive tekster med klar tematisk sammenheng skrive tekster med klar og hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren bruke et bredt register av språklige virkemidler i den valgte sjangeren
Skrivekompetanse: Språk, formelle ferdigheter (fra hovedområdet <i>skriftlige tekster</i>)	til en viss grad mestre rettskriving, ortografi, morfologi, syntaks, skrive sammenhengende og tegnsetting til en viss grad oversette tekster fra norsk til samisk markere sitat og til en viss grad vise til kilder	stort sett mestre rettskriving, ortografi, morfologi, syntaks, bruke et variert ordforråd, skrive sammenhengende og tegnsetting stort sett oversette tekster fra norsk til samisk markere sitat og vise til kilder	mestre rettskriving, ortografi, morfologi, syntaks og tegnsetting godt, skrive flytende, bruke et variert ordforråd. oversette tekster fra norsk til samisk på en formålstjenlig måte markere sitat på en ryddig måte og vise til kilder på en nøyaktig måte
Tekstforståelse og analyse (fra hovedområdet <i>skriftlig kommunikasjon</i>)	gjøre rede for noen språklige virkemidler og særpreg i tekster peke på noen sider ved tekstdelene som er relevant i forhold til innhold og form referere hovedsyn og finne argumentasjon i tekster	gjøre rede for språklige virkemidler og karakterisere tekster analysere, vurdere eller sammenligne tekster på en stort sett relevant måte til en viss grad bruke fagspråk ved analysering av tekster analysere tekster i forskjellige sjangrer og mene noe om spørsmål	gjøre rede for språklige virkemidler på en presis måte og karakterisere tekster analysere/vurdere eller sammenligne tekster på en nyansert måte analysere tekster ved hjelp av fagspråk analysere tekster i forskjellige sjangrer presentere og grunngi egne

		som kommer til uttrykk i tekster og verdier som de representerer	mener til spørsmål som kommer til uttrykk i tekster og verdier som de representerer
	i noen grad grunnleggende meninger om tekstene	grunnleggende vurderinger i tekstene	grunnleggende vurderinger i tekstene
Innhold (fra hovedområdene <i>Tradisjonell kunnskap og språket i bruk</i>)	til en viss grad forklare, vurdere eller drøfte til en viss grad gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner markere og vise til kilder	forklare, vurdere eller drøfte på en god måte gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en nøyaktig måte bruke kilder på en hensiktsmessig måte	forklare, vurdere eller drøfte på en reflektert måte gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en nøyaktig og relevant måte bruke kilder på en relevant og kritisk måte

For karakternivå 1: Karakteren 1 uttrykker at eleven har svært lav kompetanse i faget.

En veiledning til sensor med kommentarer til enkeltoppgaver blir gjort kjent på eksamensdagen.

Vurderingsskjema til eksamen, samisk som førstespråk Vg3
(kortsvar og langsvaer)

Skole	Gruppe		Eksaminandnr.	Fagkode	1.språk	Oppg.nr.
HELHET	1	2	3-4	5-6	Kommentarer	
Elevsvaret som helhet Kommunikasjon Svar på oppgaven						
Språk, formelle ferdigheter Tekstforståelse Morfologi Ordforråd Ortografi, syntaks Sitat og kildemarkering						
KORT TEKST	1	2	3-4	5-6	Kommentarer	
Gjøre rede for faglig tema						
Virkemidler Analyse, fagspråk, egne vurderinger						
LANG TEKST	1	2	3-4	5-6	Kommentarer	
Tekststruktur Refleksjon og selvstendighet Sjangerkunnskap Bruk av virkemidler Disposisjon, fokus Saklig argumentasjon						

Vurderingsskjema til eksamen, samisk som førstespråk Vg3 (kortsvar og langsvaer)

Tekstforståelse Virkemidler Analyse Fagspråk Egne vurderinger					
Tradisjonell kunnskap og språket i bruk Gjøre rede for, vurdere, sammenligne, drøfte språk- og kulturelle forhold gjøre rede for faglige temaer Markering av sitat og kildebruk					

Karakterforslag:

Kommentarer:

Vurderingsskjema til eksamen, samisk som førstespråk (langsvar)

Skole	Gruppe				Eksaminandnr.	Fagkode	1.språk	Oppg.nr.
LANG TEKST	1	2	3-4	5-6	Kommentarer			
<p>Teksten som helhet Kommunikasjon Svar på oppgaven</p>								
<p>Tekststruktur Refleksjon og selvstendighet Sjangerkunnskap, virkemidler Disposisjon, fokus</p>								
<p>Språk, formelle ferdigheter Tekstbinding, form Ordforråd/ variasjon ortografi, syntaks Markering av sitat og kildebruk</p>								
<p>Tekstforståelse Bruk av virkemidler Analyse, fagspråk Egne vurderinger</p>								

Vurderingsskjema til eksamen, samisk som førstespråk (langsvar)

Språket i bruk/ Tradisjonell kunnskap Redegjøring, vurdering, drøfting av språk og kulturforhold. Gjøre rede for faglige tema Markering av sitat og kildebruk.					
---	--	--	--	--	--

Karakterforslag:
Kommentarer

Schweigaards gate 15
Postboks 9359 Grønland
0135 OSLO
Telefon 23 30 12 00
www.utdanningsdirektoratet.no